

мљивији су: „О пореклу и типовима својине“ (М. Барјактаровић), „Принципијелна и методолошка питања савременог изучавања обичајног права“ (Ђ. Крстић), „Симболика магијског круга и кружења око покојника“ (Д. Антонијевић), мада су и остали радови од значаја.

Значајан је и круг тема из области упоредне књижевности и језика. Наводимо као посебно заним-

љиве прилоге: „Илирске пословице“ дубровачког латинисте Ђуре Фериха (М. Стојановић) и „О микроскопским балканским паралелизмима“ (М. Павловић).

Овај број годишњака садржи и веома богату рубрику осврта, приказа, билежака и извјештаја, На крају је врло богата библиографија, која такође доприноси реномеу ове публикације.

Миомир Дашић

Др Миливоје Перовић: „Топлички устанак 1917“
Слово љубве, 1971, стр. 392

Топлички устанак је једини устанак иза линије фронта на окупираној територији током првог свјетског рата у Европи. О њему је понешто писано између два рата, али све је то било далеко од озбиљније и темељитије обраде. Тога посла послје другог свјетског рата прихватио се Миливоје Перовић.

Ова монографија о устанку појављује се већ у трећем издању. Први пут је објављена 1954, а други пут 1959. године. Прва два издања писана су на основу материјала споредне вриједности који се чува у Војноисторијском институту ЈНА у Београду. Тај материјал био је добрим дијелом и проблематичан, јер га већим дијелом чине сјећања учесника у устанку дата послје првог свјетског рата. Ово треће издање, међутим, темељи се на богатој архивској грађи која се чува у архивима у Софији. У софијским архивима, поред грађе бугарских окупаторских команди у Србији и цивилних власти, налази се и грађа истакнутих комитских вођа у устанку, као архива Косте Војиновића и дневник Тошка Влаховића, које су бугарске власти заплјениле.

На почетку рада, писац даје неколико географских, историјских и других података о крају гдје је устанак избио, у жељи да читалац боље схвати зашто је устанак избио баш у топличком крају. У другом, трећем и четвртном дијелу књиге говори се о стању под бугарском окупацијом, о бугарској

политици денационализације српског живља у Поморављу, о теорији о „Бугар-Морави“. Писац обрађује питање покретања устанка, долазак Косте Пећанца и његову улогу у устанку, а затим говори о састанку устаничких вођа у Обилићу 8—9. фебруара 1917. године, на којем је донесена одлука о дизању устанка, организационим и материјалним питањима.

У петом дијелу књиге, на око 80 страница, обрађен је устанак и низ питања у вези са њим, као: организација устаничке војске на ослобођеној територији, гледање устаника на диверзантске акције, и на слободну територију, вођи и концепције устанка, жене-борци у устанку итд.

У шестом дијелу књиге обрађени су догађаји и борбе послје угушења устанка до средине новембра 1917. године — тачније речено: до погибије Косте Војиновића, најмаркантније личности устанка. У том дијелу обрађени су: злочини окупатора на устаничкој територији, рад Косте Пећанца и његов напад на Босиљград, однос Косте Пећанца и осталих устаничких вођа послје угушивања устанка.

Монографија је добро документована.

Писац са особитим поштовањем говори о свијетлом лику Косте Војиновића, као што смо већ и рекли, најмаркантније личности устанка. О њему је имао и највише података. Дужну пажњу посветио је и групи комита из Црне Горе, који

су у јесен 1916. године дошли у јужну Србију и повезали се са Костом Војиновићем, и који су у организовању устанка и у вођењу борби имали крупну улогу и били команданти главних одреда: капетану Милинку Влаховићу, професору Јовану Радовићу, правнику Милану Дрљевићу и студенту Тошку Влаховићу.

Крај устанка аутор везује за смрт Косте Војиновића средином новембра 1917. године, а претходно указује на састанак Косте Пећанца са осталим устаничким вођама 8. новембра, на којем је донесена одлука да се цио покрет дефинитивно ликвидира. Међутим, нијесу тачне констатације писца (стр. 291)

да су се истакнуте четовође Црногорци Милинку Влаховић и Јован Радовић вратили у Црну Гору, Они су и даље остали на терену Топлице, а у Црну Гору су се вратили тек у октобру 1918. године као претходница српске војске.

Ова монографија је значајан прилог југословенској историографији о првом свјетском рату, и представља обимно и систематизовано дјело о овој великој, и, како писац каже, трагичној народној буни.

На крају књиге, на близу 80 страница, писац доноси разне прилоге, који књигу чине вриједном.

Новица Ракочевић

Др Драгован Шепић: „Италија, савезници и југословенско питање“, Загреб 1970, стр. 431

Књигом др Шепића југословенска историографија добила је још једно значајно дјело, које је попунило велику празнину у литератури о стварању југословенске државе. Књига освјетљава недовољно истражене и мање познате проблеме из сложеног југословенског питања у току првог свјетског рата, у коме се водила одсудна борба за ослобођење и уједињење југословенских народа и стварање југословенске државе.

Своје научно интересовање Шепић је посветио проучавању јадранског и југословенског питања у току првог свјетског рата. Он је прије ове књиге објавио више чланака, расправа, књига и збирки грађе на то питање. Осим литературе, чланака и прилога, објављених докумената и службених публикација југословенских и страних, за израду ове студије коришћена је и грађа архива у Загребу, Београду, Риму и Лондону. Ова студија је докторска дисертација одбрањена на Факултету политичких наука у Загребу.

Југословенско питање није зависило само од воље југословенских народа. Борба за стварање југословенске државе водила се у иностранству, у савезничким земљама и

у југословенским земљама под Аустро-Угарском, и зато је било потребно упустити се у истраживања још довољно неистражених и обрађених питања из историје југословенских народа тих дана, јер до сада не постоји ни једна студија која би југословенско питање приказала исцрпно у свим његовим компонентама, на основу нове архивске грађе и савремене литературе. „Биле су проучене само неке фазе и обрађени само неки проблеми“, каже Шепић у предговору, „али недостајало је дјело које би југословенско питање пратило у његовом развоју од избијања рата до уједињења у свим његовим фазама“. Нарочито се осјећала празнина у освјетљавању спољнополитичких аспеката, јер су они, како истиче писац, најважнији, пошто је ослобођење и уједињење југословенских народа зависило од побједне савезника у рату и од њихове воље да ли ће они то питање прихватити као један од својих ратних циљева и како ће односити према њему.

У овој студији обрађена је политика Италије, осталих савезника и Сједињених Америчких Држава према југословенском питању, дјелатност српске владе и Југословен-